

בס"ד

נפתלי אהרן וקשטיין
המאגר העולמי לכתבי היוחסין

רבה "הישיש" [?!] של ליזענסק

פתרון תעלומת זקנותו המופלגת של
הגה"ק בעל "לשון הזהב" מליזענסק

א

"נלאיתי לכתוב יותר" - מחבר ישיש בן קי"ג שנה!

"נלאיתי לכתוב יותר מה שחידשתי ת"ל במסכת כולה עד גמירא, וכן הרבה מסכתות שלמדתי בישיבת תלמידים, מחמת עול ציבור, כי יבואו אלי לדרוש את משפטם, וגם שאר צרכי ציבור, ועול תלמידים שהעמדתי ת"ל, רוב האומרים כלה דבר יום ביומו, ולא כתבתי אלא מעט לעת הפנוי".

"אמנם, עתה בשנת תקו"ם תרחם ציון, כאשר ניטלה הוד תפארת דתוה"ק, וידידי אוה"י צמיד לבי החסיד המנוח מוה"ר אלימלך זצלה"ה זי"ע ועכי"א נסתלק ועלה למרום, וארא כי הגלות מתגברת עלינו, והתורה נתמעטת בכל יום ויום בעוה"ר, קבלתי עלי, כל מה שיעלה על רעיוני, הן בהקיץ הן בשינה, אכתוב על הנייר שיהיה לזכרון לדורי דורות, ומן השמים יעזרינו לגמור על מסכת זו ועל שאר המסכתות, ויגדל תורה ויאדיר בב"א".

* * *

עד כאן לשון מחבר ספר "לשון הזהב" על מסכת שבת, בדף פ"ה ע"א, מאת הגאון הקדוש הנודע רבי זאב וואלף אב"ד ור"מ דק"ק ליזענסק, שהיה "חבר דבק מאח" - לרבינו הקדוש הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, ואשר נתן את הסכמתו לספרו הקדוש "נועם אלימלך" (ביום שישי [ו']) י"ד במרחשון שנת תקמ"ח).

* * *

חידושי תורתו של המחבר הנקראים בשם: "לשון הזהב", שרד בכתב יד קדשו. את כתב היד שעל מסכתות ברכות ושבת ועירובין, ירשו צאצאיו - האחים הנגידיים למשפחות "ראבינליכט" ו"גאלדפלאם", מתושבי ווארשא. לימים, העניקו את כתב היד של הספר למדפיס בשם ר' אברהם יוסף פישער מלודז'-אלכסנדר, והוא זה שהדפיס את הספר בשלשה כרכים ובכמה הוצאות שונות, בווארשא ובפיעטרקוב בין השנים תרנ"ט תרס"א.

בשער הספר מציין המו"ל רא"י פישער הנ"ל, שהמחבר נפטר בזקנה מופלגת בהיותו בן מאה ושלוש עשרה [קי"ג] שנה בעיר ליזענסק, בשנת תקנ"ג.

ההסכמה היחידה ששרדה מכל ההסכמות שקיבל המחבר, היא הסכמת הגאון רבי יצחק

חיים בלומנפלד אב"ד דק"ק רישא, שהזדמן באותה העת לליזענסק, והעניק לו משם את הסכמתו ביום ל"ג בעומר של שנת תקנ"ב. גם כאן, מציין המו"ל רא"י פישער הנ"ל, שההסכמה ניתנה למחבר בהיותו **בן מאה ושנים עשרה [קיי"ב] שנה** - בשנת תקנ"ב.

* * *

המדפיס כותב שם **ש"הרב מטשעכוב**, שהיה **בן אחותו** של בעל "לשון הזהב", הוא זה שטרם בהכנת הספר לדפוס מיד לאחר פטירת המחבר, והוא זה שקיבל את ההסכמות על הספר, אבל ההסכמות נאבדו. **מי הוא רב זה מטשעכוב? איננו יודעים.**

[כל השאר, הם הסכמות של רבנים בני דורו של המדפיס הנ"ל. לא מצאנו עדיין את הטופס שבו נדפס הסכמתו של בעל נכדתו של אחי המחבר בעל ה"גאון צבי", ה"ה **הגאון הקדוש רבי פינחס אליהו רוטנבערג אב"ד דק"ק פילץ**, על מנת לראות מה הוא כותב אודותיו וכיצד הוא מתבטא אודות הקירבה המשפחתית שביניהם].

ב

בן אחותו - בעל "העברונות" מסטריזוב - ומשפחתם

מה אנו יודעים על בעל המחבר "לשון הזהב" ועל משפחתו?

ובכן. האיזכור הראשון שמצאנו אודותיו בהקשר משפחתי, הוא בספר קטן הכמות ורב האיכות בשם: **קונטרס "העברונות" - "עולם ועד"**, מאת הגאון המקובל **רבי אליעזר פישל ב"ר יצחק מסטריזוב**. הספר נדפס תחילה בלבוב [לעמברג] בשנת תקע"א, ולאחר פטירת המחבר חזר ונדפס שנית בזאלקווא בשנת תר"ט.

וכך נכתב בנוסח השער: **"קונטרס 'העברונות' / בו מבואר כל הקביעות והתקופות והמולדות עם כל היתרונות, בתוספות כמה עניינים חדשים אשר לא שערם אבותינו בעלי החשבונות, בצחות המליצה בלשון חידה לתורה ולתעודה, דברי חכמים כדברונות, נקרא בשם / 'עולם ועד' / וענין הקונטרס הזה ומהותו ואיכותו, יבואר היטב בהקדמתו / חברתי אני הצעיר אליעזר פישל בהרב המופלג בדורו מוה"ר יצחק זלה"ה מסטריזוב, ואמי מרת בילה ז"ל, היתה אחות הגאון הגדול מוה"ר צבי הירש זלה"ה אב"ד ור"מ בק"ק רישא והגליל, והרב המאור הגדול מוה"ר זאב וואלף זלה"ה אב"ד בק"ק ליזענסק והסביבות, נין ונכד להגאון הגדול רשכב"ה מוה"ר יצחק זלה"ה אב"ד ור"מ דק"ק פוזנא וק"ק קראקא, שהיה נקרא בפי כל: 'דער הויכער רבי רבי איצק'".**

* * *

המחבר נולד בסטריזוב בסביבות שנת ת"ק, ונפטר בברודי ביום ט"ו בכסלו שנת תקע"ב. חיבוריו האחרים שנדפסו אף הם שם בזאלקווא: ספר "עולם אחד", ספר "עולם ברור", ספר "עולם הגדול" הנקרא בשם "מדרש לפירושים", ספר "עולם הפוך".

* * *

הנה מצאנו לו כאן לבעל ה"לשון הזהב" - אח ואחות, גיס ובן-אחות.

אחיו, הגאון **רבי צבי הירש מרישא** הנזכר, ה"ה הגאון הנודע בעל ה"גאון צבי", שנולד בסביבות שנת ת"פ, ונפטר סמוך לשנת תקנ"ב. נשא את בתו של **הגאון רבי אברהם אב"ד דק"ק דאבראמיל - אחיו של בעל ה"פני יהושע"**, ושניהם נכדיו של בעל ה"מגיני שלמה" מקראקא. רצ"ה שימש כאב"ד וריש מתיבתא בק"ק רישא, ושם מנו"כ.

ספרו המפורסם **"גאון צבי"** על מסכת "בבא מציעא", נדפס בווארשא בשנת תקס"א, על ידי בן המחבר **הגאון רבי אברהם**, וקיבל את הסכמותיהם של כל גדולי דורו, ובהם הסכמתו היחידה והנדירה של הרה"ק **רבי יעקב אב"ד דק"ק מוגלניצא** זי"ע, בנו של הרה"ק **הרבי ר' אלימלך מליזענסק** זי"ע. הרה"ק **רבי יצחק יעקב - "החווה" - מלובלין** זי"ע כותב עליו בהסכמתו: **"וידוע**

שהמית עצמו על דברי תורה. ויש לציין, אשר הן רבי יעקב ממוגלניצא, והן "החוזה" מלובלין, שניהם מכנים את המו"ל - רבי אברהם בן המחבר: **"שאר בשרי"**.

* * *

אודות שם אביהם של ה"גאון צבי" וה"לשון הזהב" ואחותם מ' בילה, יש לציין שבכמה מן המקורות נכתב שם אביו של **בעל ה"גאון צבי"**: **רבי יהודה**. אולם, אם כנים הם דברי המחבר הנזכר, הרי שטעות נפלה כאן, וצ"ל לכאורה: **בן רבי אלעזר**, כפי שהיה שמו של אבי **בעל ה"לשון הזהב"**, וכפי שחותם בעצמו בהסכמתו לספר הקדוש **"נועם אלימלך"**. [אם כי גם יתכן לומר שהם היו אחים מן האם בלבד, ולא מן האב].

ג

"שלשה המה נפלאו ממני וארבעה לא ידעתיים"

והנה, "שלשה המה נפלאו ממני וארבעה לא ידעתיים", וזה רבות בשנים שתמהתי על הדבר הזה, בשלשה ובארבעה:

א. כיצד יתכן הדבר שאין כל איזכור כלל בספרי קוראי הדורות אודות דבר פלא זה, שבו אנו נפגשים ברב ישיש כל כך, אשר שנה אחת בלבד לפני פטירתו, עדיין בשיא כוחו במותניו, והוא מרגיש עדיין "דשן ורענן", על מנת לקחת "הסכמות" על ספר למדני על מסכת "עירובין" הקשה, שאותו הוא מתחיל לכתוב ולחבר בגיל 107 שנה!!!

ובכלל, מפליא ומוזר הדבר, שאף לא אחד מן המסכימים לספר, לא טורח ולו במעט לכבד את הרב המופלא הזה בתואר פשוט ומתבקש: **"הרב הישיש"!!!**

* * *

ב. מעודי תמהתי, מי גילה רז זה למדפיס רא"י פישער הנ"ל, שהמחבר היה ישיש מופלג בן קי"ג שנה בפטירתו, וכן שהוא נפטר בשנת תקנ"ג, דבר שלא היה ידוע לאיש זולתו עד לאותה העת, ואפילו לא לצאצאיו - מוסרי הספר לדפוס, לא היה ידוע הדבר עד לאחר שהדבר נכתב בשער הספר על ידי המדפיס והמו"ל???

ובכלל, האם והיכן מצא המדפיס רמז וזכר לדבר זה מתוך החיבור עצמו?

* * *

ג. האם פער הגילאים בין האחים אינו אומר דרשני? מוזר הדבר - אם כי יתכן בדוחק גדול ובשני זיווגים - שאחיו "הגדול" ממנו לכאורה - **בעל ה"גאון צבי"**, [זה שנכתב ראשון על ידי בן אחותם - בעל ה"עברונות", בשער הספר], נולד רק בשנת ת"פ - **כארבעים שנה** לאחר לידת אחיו "הקטן" ממנו - **בעל ה"לשון הזהב"** - שנולד כבר בשנת ת"מ???

* * *

ד. השאלות והתמיהות הנ"ל מתעצמים שבעתיים, כאשר אנו מוצאים את דברי המחבר ב"לשון הזהב" למסכת עירובין, דף ג' ע"ב, בתוספות ד"ה "והאיכא", שם, מביא המחבר את מה **"ששמעתי מפי רבי מובהק המנוח המפורסם הגאון כמוהר"ר יצחק סג"ל זצללה"ה שהיה בעת ההוא אב"ד בעיר דוקלא"**, והוא גם מוסיף ומציין בענין זה נקודת זמן ממוקדת: **"זה שמעתי ממנו כד הוינא טליא"!**

והרי הגאון הלוי סג"ל אב"ד דק"ק דוקלא בעל "מעייני הישועה" ו"אמרי רברבי", נפטר בפרעשבורג ביום י"א כסלו שנת תקכ"ג, בהיותו כבן חמישים, [ראה: "לתולדות הקהלות בפולין", בערך העיר "דוקלא"]. כלומר, שהוא נולד בסביבות שנת תע"ג, **שלושים ושלוש שנה** לאחר לידת תלמידו ה"צעיר" - ה"טליא", שכבר היה אז לכל הפחות **כבן שישים**, בו בזמן אשר רבו ה"מבוגר" - ה"ריש מתיבתא" - היה אז "צעיר" כבן **עשרים וחמש שנה** בלבד!!!

"בהיותי בן מאה ותשע [ק"ט] שנים" !!

והנה, למרות שהמו"ל רא"י פישער הנ"ל, אינו מציין כאן את מקורו לגילו המופלג של המחבר, ברם, בהקדמתו לספר **"ברוך שאמר"** שהדפיס כעבור מספר שנים - מתוך כתב ידו של בעל ה"ברוך טעם" מלייפניק, הוא מגלה לנו את מקורו.

שם, הוא חוזר ומציין שמחבר הספר **"לשון הזהב"** כתב את ספרו לעת זקנותו, בהיותו קרוב לבן מאה מאה ושלוש עשרה [ק"ג] שנה, והוא מוסיף על כך: **"כאשר כותב בעצמו בפרק רבי עקיבא, וז"ל הקדוש: 'בהיותי בן ק"ט שנים נלאיתי לכתוב'..."**, עד כאן דבריו שם.

ברם, כפי שראינו בהעתקה שבראש מאמרינו, הרי שבגוף הספר שנדפס על ידי המו"ל נשמטו ארבעה תיבות אלו: **"בהיותי בן ק"ט שנים"**, והקטע מתחיל רק מן התיבה החמישית: **"נלאיתי לכתוב"...** והדבר אומר דרשני!!!

ולא עוד, אלא שכל הרגיל בלשון רבותינו, מכיר מיד כי "לישנא דתמיהא נקט הכי". כמעט שלא מצאנו דוגמתו, שמחבר ספר יכתוב את גילו בתוך הספר, ובמיוחד הדבר תמוה כאשר מדובר בגיל מופלג שכזה, שאינו אלא כעומד בשער ומכריז קבל עם ועדה: **"בן מאה ותשע שנה אנכי היום"**!!!

* * *

לאור כל התמיהות הנ"ל, לא נותר לנו אלא לבדוק מחדש את כל תוכן הספר, מראשיתו ממש, ולבחון כל תיבה וכל אות בדיוקנות, ולנסות לפענח את התמיהות המוזרות שמנינו עד עתה. לאחר עיון מעמיק בשערי הספרים, ניתן לקבוע בוודאות שהנוסח אשר בשער השני של הספר **"לשון הזהב"** למסכת ברכות, לא נכתב על ידי המדפיס רא"י פישער הנ"ל, מלבד שורה אחת בלבד שהכניס אל תוך הדברים, ה"ה השורה שבה הוא מציין את גילו של המחבר.

הנוסח שבעמוד שער זה, נכתב שם על ידי היורשים - צאצאי המחבר - בעלי כתב היד, ה"ה האחים הנגידיים למשפחות **"ראבינליכט"** ו**"גאלדפלאם"** מתושבי ווארשא - הנזכרים לעיל.

ושם הם כותבים: **"ז'ה הזהב הטוב היה זה סגור ספון וטמון כת"י מערך ק"נ שנה מיום שכתבו המחבר זצ"ל. א'נחנו עוד לא זכינו עד היום להוציא אותו לאור שיהנו רבים מתורת זהב אשר היתה בלשונו. ב'עזר העליון זכינו לפתוח הזהב הזה להעמידו על פתחי היכל הרבנים והלומדים..."**

דהיינו, שהיורשים מעידים בפנינו בשנת תרנ"ט, שכתב היד הלזה של זקנים המחבר, נכתב על ידו לראשונה לפני כמאה וחמישים שנה. כלומר, **שהחל בכתבתו בשנת תק"ט!!!**

מי גילה להם רז זה? ומהיכן נודע להם הדבר?

מסתבר שאין כאן אלא טעות בפיענוח של שורה בכתב היד.

קרוב לוודאי שהיה כתוב כאן משהו כמו: **"בהיותי בשנת תק"ט נלאיתי לכתוב יותר"!!!**

ומאחר שתיבות אלו שבכתב היד היו אכן מטושטשות ולא ברורות, משום כך השמיט המוציא לאור את התיבות הללו מתוך הספר, כאשר קטע זה פותח מעתה מיד במילים אלו: **נלאיתי לכתוב יותר"!!**

ברם, המוציא לאור כשלעצמו פיענח את המילים כך: **"בהיותי בן ק"ט שנים..."!!**

מכאן ואילך, כבר נבנה עליו "מגדל הפורח באוויר", כאשר בעקבות משפט זה אנו יודעים שבשלהי שנת תקמ"ז - שנת פטירתו של הרבי ר' אלימלך זי"ע, היה המחבר הישיש בגיל מאה ותשע שנים, ובשנת תקנ"ב עדיין זכה לקבל "הסכמה" לספרו...

מכאן, שהמחבר זכה לזיקנה מופלגת ביותר - בן מאה ושלוש עשרה שנה!!!

ה

שבעים שנות "הזהב"!

לאור דברינו עד עתה, ובצירוף הידוע לנו ממקורות נוספים, נראה לענ"ד שיש לערוך ולסכם כך את הדברים:

- א. רבו של המחבר, הגאון **רבי יצחק סג"ל מדוקלא**, נולד בסביבות שנת תע"ג.
ב. ניתן לשער, שתלמידו - **רבינו המחבר "לשון הזהב" מליזענסק** - נולד כעשר שנה לאחר לידת רבו הנ"ל, בסביבות שנת תפ"ג.

* * *

- ג. ככל הנראה, החל משנת תק"ט, בהיות בעל "**לשון הזהב**" כבן **עשרים וחמש שנה**, החל לכהן ברבנות וכ"ריש מתיבתא" לתלמידים.
ד. מני אז ואילך, קשתה עליו הכתיבה, והוא היה מעלה את חידושיו על הכתב אך ורק לעתים רחוקות, מפעם בפעם.
ה. מתוך התאריכים הבודדים המופיעים בין דפי הספר, נמצינו למדים כמה פרטים נוספים, וכגון ש: 1. את חידושיו לפרק ראשון של מסכת "שבת" - החל לכתוב בשנת **תקכ"ח**. 2. את חידושיו לפרק ראשון של מסכת "עירובין" - החל לכתוב: "**היום יום ג' י"ד אלול שנת תקמ"ז לפ"ק פ"ק ליזענסק**".

* * *

- ו. בשנת **תקמ"ו**, לאחר הסתלקותו של ידידו - שהיה מבוגר ממנו קרוב **לעשר שנים** ופחות מעט - **הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע**, בהיותו כבן **שישים ושלוש**, פתח בכתיבה רצופה יותר של חידושיו ועריכתם להדפסה כספר.
ז. בשנת **תקנ"ב**, כאשר קיבל את ה"הסכמה" לספרו, עדיין "לא" מלאו לו **שבעים שנה**, ובוודאי שהוא "לא" היה אז בן **מאה ושנים עשרה שנים**...
ח. אם נכונים דברי המו"ל שמחבר הספר "**לשון הזהב**" נפטר בשנת **תקנ"ג**, הרי שהוא היה בפטירתו מן העולם, סמוך ממש **לשנתו השבעים!!!**
זכותו תגן עלינו אמן.

ו

החוזה מלובלין "שאר בשרו" של המחבר

ולקינוח, נסיים את מאמרינו בחידוש נוסף בשטח היוחסין. הנה, ממשמעות הלשון בשער קונטרס "**העברונות**", נראה, שהיחוס עד הגאון המפורסם **רבי יצחק הגדול מפוזנא**, נסוב גם על **האחים הגאונים - בעל ה"גאון צבי" מרישא ובעל ה"לשון הזהב" מליזענסק**, ולא רק על בן אחותם - המחבר.

ואם כנים אנו בדברינו אלה, הרי שהרווחנו בכפליים. הן, בראש ובראשונה, שיש לנו יחוס מחודש לאחים גאונים אלו. וזאת ועוד, שכן מעתה נבין מדוע החזיק את עצמו **הרה"ק "החוזה" מלובלין**, בהסכמתו לספר "**גאון צבי**" כ"**שאר בשרו**" של המחבר ובנו. והוא, מאחר ש"החוזה" אכן היה מצאצאי "אחיו" של **רבי יצחק הגדול מפוזנא**, והוא החזיק את עצמו כקרוב משפחתם של צאצאי רבי יצחק עצמו.

* * *

הא לכם קוראים יקרים את לשון ה"**מעשה נורא**" שנדפס בספר **שו"ת רבי יצחק הגדול מפוזנא**, [מהדורת "מכון ירושלים" תשמ"ב, עמוד 22 בדפי ה"מבוא", הערה 116. וראה מה

שכתבנו ב"ויתילדו" בענין זה. שם גם הוכחנו, שהמילים: "אדונינו זקנינו", הינם פיענוח מוטעה, וכך צ"ל: "אביכם זקניכם, ודודי שלי", עיי"ש].

* * *

"מעשה נורא שסיפר לי הרב המופלג החסיד כש"ת מו"ה יצחק דוד גרוסמן בהרב המאוה"ג החסיד המפורסם כקש"ת מו"ה מרדכי זצ"ל, שהיה רב בכמה קהילות בחו"ל ולבסוף תקע אהלו בעיה"ק צפת ושם מנו"כ, ששמע מאביו הרב הגאון הצדיק כקש"ת מו"ה יצחק דוד זצ"ל איך שהוא היה לו בן בחור מופלג וחרף בתורה עילוי גדול, ועשיר אחד רצה לשדך עם הבחור, ולזאת נסע ללובלין לשאול בעצה את הגאון קדוש ישראל מלובלין זצוקלה"ה".

"וכך היה דרכו של הרה"צ מלובלין שלא היו צריכין לכתוב, רק שמו ושם אמו ולא יותר, והרה"צ הקדוש קרא הקוויטל, והשיב על בקשת כאו"א. וכשקרא השם של א"ז הרה"צ רבי יצחק דוד זצ"ל קרא: 'יצחק דוד בן פייגא קרוב שלנו', ואח"כ קרא שמו של הבחור ואמר ג"כ: 'קרוב שלנו'. והשיב על השידוך.

"ואח"כ אמר 'אצלכם חידוש איך שאנחנו קרובים, דעו לכם כי הגאון הקדוש רבי יצחק מפוזנא היה אביכם זקניכם, ודודי שלי'. [בשו"ת הנ"ל נדפס כאן בשיבוש: "רבי יצחק מפוזנא היה אדונינו זקנינו"].

"ומדי דביר בו אספר לכם מה שקרה להגאון הצדיק הזה, כאשר אביו הרה"ג ר' אברהם זצ"ל היה רב בקהילת פוזנא, וטרם הסתלקותו מסר הרבנות והישיבה לבנו הרה"ג ר' יוסף זצ"ל, ובנו ר' יצחק זצ"ל היה אז בימי הבחורות, ועל כן פקד על בנו הרה"ג ר' יוסף זצ"ל ליתן עיונו עליו, וללמוד עמו בישיבה.

"כללו של דבר, הבחור לא היה לו לב ושכל טוב להבין דברי התלמוד, והיה אחיו הנ"ל נוזף ומכה אותו כפעם בפעם, ובלילה שנעשה בר מצוה ליל י"ג שנים הלך הבחור לעת תפילת ערבית לבית הכנסת דשם והחביא את עצמו תחת הספסל כדי שישאר שם אחרי סגירת הביהכ"נ, וכשסגר השמש הביהכ"נ הלך הבחור ופתח את ארון הקודש והתפלל בבכי ובתחנונים שיהיה לו מח ולב להבין ולהשכיל את התורה הקדושה, ומחמת גודל הבכי נפלה עליו תרדמה בעת שהיה ראשו בארון הקודש, ובא אצלו אביו הרה"ג הצדיק רבי אברהם זצ"ל ואמר לו: בני - אל תבכה, אני אבוא אליך בכל לילה ולילה, ואלמד אותך.

"וכך היה ימים רבים, ואח"כ לא בא אליו לילה אחד ונפל עליו פחד, ותיכף בהלילה שלמחרת החביא את עצמו עוד פעם בבית הכנסת ובכה בכיה נוראה, וצעק, מה חטאתי ומה פשעתי שלא בא אצלי אבי זצ"ל בלילה שעבר, ונרדם מחמת גודל הבכי, ובא אצלו אביו זצ"ל ואמר לו, לא חטאת חס וחלילה, רק לא היה לי פנאי לבוא אצלך, כי נפטר צדיק אחד מקרובינו, והכריזו 'פנו מקום', והלכו כל הצדיקים לקבל פניו, ולא היה לי פנאי לבוא אצלך.

"והמשיך לבוא אליו עוד בכל לילה, עד שאמר לו: 'בני יודע אתה את כל התורה כולה, והנח לי לשוב לישיבה של מעלה"', ע"כ.

* * *

למשלוח תגובות, הארות והערות, בירורים, "מגילות יוחסין" - וכו', על פי הכתובת דלהלן. לא נוכל להתייחס למכתבים הנשלחים ללא שם מלא, ומספר טלפון.

המאגר העולמי לכתבי היוחסין

רבי ינאי 56/12 רובע ז' אשדוד, פקס: 153/8/8679877

דוא"ל: vekshtein@bezeqint.net